

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts konkurence@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Konkurences padomes secinājumi izpētē par atlaižu piemērošanas ierobežojumiem Rīdzinieka kartes turētājiem pašvaldības maksas autostāvvietās Rīgā

- 1 Konkurences padome (turpmāk – KP) saņēma SIA “Mobilly” iesniegumu par RP SIA “Rīgas satiksme” (turpmāk – RS) iespējamiem veiktajiem Konkurences likuma (turpmāk – KL) pārkāpumiem, kurā norādīts, ka no 01.07.2016. norēķinos par Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu lietošanu (turpmāk – autostāvvietas pakalpojums), izmantojot *Rīdzinieka karti*, ir piemērojama 20% atlaide autostāvvietas lietošanas maksai B, C un D zonā, taču SIA “Mobilly” klientiem tiekot liegta iespēja saņemt iepriekš minēto atlaidi, izmantojot to elektroniskās naudas kontus, kaut arī šie klienti ir Rīdzinieku kartes turētāji (turpmāk – Iesniegums).
- 2 Iesnieguma izpētes ietvaros KP ieguva informāciju no RS un vairākiem autostāvvietu pakalpojumu sniedzējiem, kā arī no Rīgas domes (turpmāk – RD) par RD 05.02.2013. saistošo noteikumu Nr.206 “Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu apsaimniekošanas un lietošanas noteikumi” (turpmāk – RD saistošie noteikumi Nr.206) piemērošanu. Izvērtējot iepriekš minēto, KP konstatēja turpmāk norādīto.
- 3 Saskaņā ar RD saistošo noteikumu Nr.206 2.4.apakšpunktu maksas autostāvvietu pilnvarotais apsaimniekotājs ir RS, kuras pienākumos ir veikt maksas autostāvvietu ierīkošanu, apsaimniekošanu, pārvaldīšanu un maksas autostāvvietu lietošanas noteikumu ievērošanas kontroli. Lai veiktu šos deleģētos pienākumus, RS ir noslēgti ilgtermiņa līgumi ar SIA “Rīgas karte”, kas ir RS meitas uzņēmums. Vienlaikus, saskaņā ar RD saistošajiem noteikumiem Nr.206, RS veic *Rīdzinieka kartes* izsniegšanu un administrēšanu. RD saistošo noteikumu Nr.206 noteiktās prasības, cita starpā, nosaka norēķinu veidus par autostāvvietu lietošanu, kā arī kārtību kādā ir piemērojama atlaide autostāvvietas lietošanas maksai B, C un D zonā.
- 4 Izvērtējot noslēgtos līgumus starp RS un SIA “Rīgas karte”, KP secina, ka RS ir nodevis ekskluzīvas tiesības rīdzinieku elektroniskās naudas kontu uzturēšanā SIA “Rīgas karte”. Šobrīd SIA “Mobilly” par maksas par autostāvvietas pakalpojumu iekasēšanu veic saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp SIA “Mobilly” un SIA “Rīgas karte”, ar kuru SIA “Mobilly” apņemas nodrošināt naudas iekasēšanu par Rīgas pašvaldības maksas autostāvvietu lietošanu, izmantojot SMS un aplikācijas pakalpojumu (*Apple* vai *Android* viedtālrunu lietotājiem). Esošā līguma ietvaros SIA “Mobilly” nav iespēju identificēt tos klientus, kuriem ir Rīdzinieka karte, un attiecīgi tiesību piemērot tiem minētās atlaides. Kaut arī bija uzsāktas pārrunas starp SIA “Mobilly” un RS par līguma noslēgšanu, bet RS izteiktais piedāvājums SIA “Mobilly” ieskatā bija nepieņemams, jo paredzētu papildu drošības riskus un neērtības klientiem, kā arī radīja risku uzņēmuma pastāvēšanai, jo elektroniskā naudas konta uzturēšana ir uzņēmuma pamatdarbība un nav nododama trešajām personām.
- 5 RS, pamatojoties uz RD saistošo noteikumu Nr.206 14.¹ punkta prasību, Rīdzinieka kartes turētājiem, lai saņemtu atlaidi B, C un D zonās, faktiski ir uzlikusi par pienākumu atvērt un izmantot elektroniskās naudas kontu, ko uztur un administrē tikai SIA “Rīgas karte”. Kā arī RS ieskatā tā drīkst piemērot atlaides tikai tad, ja norēķinos (nevis uzrādot) tiek izmantota Rīdzinieka karte, kas tajā skaitā ir arī e-talons ar tajā integrētu elektronisko maku, tāpēc

- norēķinus ar Rīdzinieka karti, ņemot vērā tiesisko regulējumu un infrastruktūru, kura objektīvi nepieciešama, jo apkalpo plašāku pakalpojumu klāstu, nav iespējas realizēt apejot SIA “Rīgas karte”.
- 6 KP veica izvērtējumu par iespējamo KL 13.panta pārkāpumu Iesniegumā norādītajā situācijā, definējot ietekmētos tirgus – (1) autostāvvietu pakalpojumu sniegšanas tirgus Rīgas pašvaldības maksas autostāvvietu B, C un D zonās, (2) norēķinu tirgus, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumu. Savukārt norēķinu tirgū, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumus konkrētais ģeogrāfiskais tirgus varētu tikt arī vērtēts kā plašāks, ko šīs izpētes ietvaros nav būtiski precīzi definēt un līdz ar to konkrētais ģeogrāfiskais tvērums tika atstāts atvērts.
 - 7 Izvērtējot RS varu un iespējamo dominējošo stāvokli ietekmētajā autostāvvietu pakalpojumu sniegšanas tirgū, KP secināja, ka no pieprasījuma puses konkrētās preces tirgus ir plašāks, jo RS apsaimniekotās autostāvvietas B, C un D zonās būtu aizvietojamas ar privātajām autostāvvietām. Līdz ar to RS nav tāda vara, kas nostiprinātu dominējošo stāvokli autostāvvietas sniegšanas pakalpojumu tirgū, jo KP no iegūtās informācijas, RS apsaimniekoto Rīgas pilsētas maksas autostāvvietu skaits B, C un D zonās nesasniedz pat pusi no kopējā skaita šajā teritorijā.
 - 8 Ņemot vērā, ka SIA “Mobilly” sūdzības pamatā ir atlaide, kas piešķirta B, C un D zonās, norēķiniem izmantojot Rīdzinieka karti, tomēr pirmšķietami vērtējot šo norēķinu veidu – samaksa ar Rīdzinieku karti, nebūtu pamatoti to izdalīt un vērtēt atsevišķi ietekmētā norēķinu tirgus, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumu. Tādējādi KP uzskatīja par pamatotu vērtēt un analizēt plašāku ietekmēto tirgu – norēķinu tirgu, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumu. Arī šajā ietekmētajā tirgū KP secināja, ka RS nav tāda vara, kas liecina par dominējošo stāvokli norēķinu tirgū, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumu. Papildus KP secina, ka dažādi norēķinu veidi (ar īsziņas (SMS) palīdzību; Apple vai Android viedtālrunu lietotājiem ar aplikācijas palīdzību; ar bankas karti; skaidrā naudā u.c.) Rīgas pašvaldības maksas autostāvvietās un lielākoties privātajās autostāvvietās tiek piedāvāti līdzīgi. Tādējādi, ņemot vērā, ka klienti var izvēlēties norēķinu veidu un var salīdzinoši viegli pārorientēties no viena uz otru norēķinu veidu (piemēram, ar bankas karti vai skaidrā naudā), līdz ar to norēķini veido vienu konkrēto pakalpojumu tirgu un nav nepieciešamības izdalīt atsevišķi norēķinu veidus.
 - 9 Ievērojot iepriekš minēto, ka RS neatrodas dominējošā stāvoklī autostāvvietas pakalpojumu sniegšanas tirgū, kā arī norēķinu tirgū, apmaksājot autostāvvietas pakalpojumu, tomēr KP konstatē, ka Rīgas domes darbības ar to pastarpināti saistīto kapitālsabiedrību SIA “Rīgas karte” interesēs rada tām nepamatotas priekšrocības un kropļo konkurenci.
 - 10 To apliecina RD skaidrojums par RD saistošo noteikumu Nr. 206 piemērošanu 14.¹ punkta tvērumu un piemērošanu attiecībā uz noteikto prasību atlaides iegūšanai, norēķinos izmantot Rīdzinieka karti, kā arī pamatojumu šādas prasības noteikšanai. RD sniedza KP skaidrojumu par RD saistošo noteikumu Nr. 206 14.¹punkta piemērošanu, ka *RS ir pienākums nodrošināt, ka atlaides tiek piešķirtas nevis personām, kuras ir Rīdzinieka kartes turētājas, bet tām, kuras ir Rīdzinieka kartes turētājas ar tiesībām to izmantot (t.i., izmantošanas brīdī atbilstot noteiktiem kritērijiem) atbilstoši RD noteiktajām prasībām. Līdz ar to Rīdzinieka karte katrā apmaksas reizē tiek izmantota kā statusu apliecinošs dokuments, kas piešķir priekšrocības. RD ir tiesīga noteikt atlaides saņemšanas nosacījumus. Konkrētajā gadījumā tas ir pienākums norēķināties ar Rīdzinieka karti, kas ietver pienākumu atvērt un aktivizēt kartei piesaistītu kontu.* KP norāda, ka RD saistošo noteikumu Nr.206 14.¹ punktā ietvertais nosacījums “norēķinos izmantojot Rīdzinieka karti” un par to sniegtais RD skaidrojums ir ierobežojis pakalpojumu sniedzēju konkurenci. Veicot apmaksu par autostāvvietu, izmantojot gan RS SMS Rīga (Riga Card) mobilo aplikāciju, gan SMS pakalpojumu, Rīdzinieka karte tiek izmantota vienreizēji – tikai kā personas identifikators, brīdī, kad tiek aktivizēts elektroniskās naudas konts. Turpmāk, izmantojot RS SMS Rīga (Riga Card) mobilo aplikāciju vai SMS pakalpojumu, norēķini tiek veikti no elektroniskās naudas konta, un attiecīgi Rīdzinieka karte norēķinos vairs netiek izmantota. Tādējādi arī tie Rīdzinieka kartes īpašnieki, kuri atver SIA “Rīgas karte” administrēto elektroniskās naudas kontu, faktiski neizmanto Rīdzinieka karti savos norēķinos

par autostāvvietu lietošanu. Līdz ar to KP ieskatā būtu nepieciešams panākt, ka atlaides par autostāvvietas lietošanu tiešām ir pieejamas personām ar atbilstošu statusu, ko apliecina *Rīdzinieka karte*, nevis pienākumu konkrētām personām izmantot konkrētu norēķina pakalpojuma sniedzēju SIA “Rīgas Karte”.

- 11 Tāpat KP skatījumā RD norādītais mērķis, ieviešot “*samazinātu maksu par Rīgas pašvaldības maksas autostāvvietu lietošanu, lai ierobežotu privāto transportlīdzekļu plūsmu Rīgas vēsturiskajā centrā A un R zonā*”, netiek sasniegts, ja patērētāji var saņemt atlaidi izmantojot norēķiniem tikai Rīdzinieka karti, kuru uztur un administrē SIA “Rīgas karte”. Šāds mērķis KP skatījumā ir sasniedzams, neieviešot diskriminējošus ierobežojumus attiecībā uz citiem konkurentiem un patērētājiem. Tiesības vairākiem uzņēmumiem, tajā skaitā SIA “Mobilly”, piemērot maksu ar atlaidi par Rīgas pašvaldības maksas autostāvvietu lietošanu B, C un D zonās tieši pretēji nodrošinātu efektīvāk sasniegt norādīto mērķi – privātā transportlīdzekļa ierobežošanu Rīgas vēsturiskajā centrā.
- 12 Papildus KP norāda, ka likuma “Par pašvaldībām” 43.¹ panta pirmā daļa paredz, ka, *izstrādājot saistošo noteikumu projektu, tam pievieno paskaidrojuma rakstu, kurā sniegta [...] informācija par plānoto projekta ietekmi uz pašvaldības budžetu, uzņēmējdarbības vidi pašvaldības teritorijā [...] un konsultācijām ar privātpersonām*. Savukārt 2016.gada 1.marta grozījumu “grozījumi Rīgas domes 2013.gada 5.februāra saistošajos noteikumos Nr.206 “Rīgas pilsētas pašvaldības maksas autostāvvietu apsaimniekošanas un lietošanas saistošie noteikumi”” (ar ko tika ieviests vēl viens norēķinu veids – *Rīdzinieka karte*) paskaidrojuma rakstā norādīts, ka tas veicinās transporta plūsmas samazināšanu Rīgas vēsturiskajā centrā A un R zonā, motivējot Rīgas iedzīvotājus savus transportlīdzekļus novietot B, C un D zonā. Turklāt, paskaidrojuma rakstā nav sniegts vispār nekāds pamatojums plānotiem un acīmredzami brīvu konkurenci izslēdzošiem un uzņēmējdarbības vidi attīstību kavējošiem ierobežojumiem.
- 13 KP secina, ka RD, izdodot skaidrojumu, kas nav iekļauts paskaidrojuma rakstā (1) pārkāpj konkurences neitralitātes principu un (2) nepamatoti sašaurina RD saistošo noteikumu Nr.206 14.¹ punktā noteikto – “*norēķinos izmantojot Rīdzinieka karti*”, tādējādi interpretē to atbilstoši pašvaldības kapitālsabiedrības ekonomisko interešu aizsardzībai.
- 14 Konkurences neitralitātes princips pieprasa, lai publiskās personas - valsts un pašvaldības (tām piederoši komersanti) – nediskriminētu privātos pakalpojuma sniedzējus, un atbilstoši Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas norādītajam¹, privātiem uzņēmumiem nedrīkst tikt radīti pakalpojuma sniegšanai nelabvēlīgāki apstākļi, kā publiskām personām piederošām kapitālsabiedrībām.
- 15 Līdz ar to KP uzskata, ka vienlīdzīgas konkurences nodrošināšanas nolūkos ir nepieciešams panākt atbilstošu RD saistošo noteikumu Nr.206 piemērošanu, lai atlaides par autostāvvietas lietošanu būtu pieejamas personām ar konkrētu statusu, ko apliecina Rīdzinieka karte, tajā skaitā nodrošinot, ka ne tikai SIA “Mobilly” varētu piemērot 20% atlaidi B, C un D zonas autostāvvietu lietošanas maksu klientiem, kuri ir Rīdzinieka kartes turētāji, bet arī citi pakalpojuma sniedzēji, kuri vēlētos sniegt šo pakalpojumu norēķinu tirgū.
- 16 Lai nodrošinātu vienlīdzīgu RD saistošo noteikumu Nr.206 interpretāciju un piemērošanu patērētāju interesēs, KP vērsās Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā ar ierosinājumu izvērtēt, vai šī Iesnieguma izpētes ietvaros konstatētajos apstākļos ir saskatāma prettiesiska pašvaldības amatpersonu vai institūciju rīcība vai pašvaldības normatīvo aktu neatbilstība ārējiem normatīviem aktiem ar augstāku juridisko spēku.

KP savas kompetences ietvaros arī turpmāk turpinās sekot līdzi situācijai, lai publiskas personas nediskriminētu privātos pakalpojumu sniedzējus, sniedzot skaidrojumu par savu normatīvo aktu, kas rada vai varētu radīt negatīvu ietekmi uz konkurenci.

¹ Competitive Neutrality, A compendium of OECD recommendations, guidelines and best practices
COMPENDIUM OF OECD RECOMMENDATIONS, GUIDELINES AND BEST PRACTICES: 13.lpp.;
<http://www.oecd.org/daf/ca/50250955.pdf>